

W

7
ЛІПЕНЬ
1970



**ДОШКІЛЬНЕ
ВИХОВАННЯ**

З М І С Т

	Стор.
Літо — пора оздоровлення	1
Т. І. Сторча — Спільними зусиллями	5
Теорія і методика дошкільного виховання	
В. І. Абраменко — Формування характеру в дитячому віці	9
В. О. Єзикова — Розвиток творчості в дитячих малюнках	15
Відмінники дошкільної справи	
М. В. Галадзе — Свято берізки	20
З досвіду	
Є. О. Олексієва — Ознайомлення дітей з природою	22
В. Ю. Перхняк — Вчимо поважати працю колгоспників	27
С. С. Білоцерківцев — Університет науково-педагогічних знань	29
Сторінка для дітей	
М. Ю. Кривенко — Прощавай, садок дитячий!	30
Н. М. Грановська — У лісі (Інсценівка)	32
Для колгоспних дошкільних закладів	
Н. Б. Кузьміна — Про навчання малювання	38
Бесіди і консультації	
А. В. Іванченко — Формувати початки матеріалістичного світогляду	44
Критика і бібліографія	
В. Ф. Святовець — Поетичне осяяння природи	46
К. Л. Коновалова — Хороша дружба	47
Відповіді читачам	
З. Є. Лебедева — Ознайомлення дітей з цифрами та геометричними фігурами	48

Редакційна колегія:

Л. В. Артемова, Т. В. Введенська, М. Д. Ільченко, В. К. Котирло, Н. Ю. Переверзева, М. А. Познанська, Г. І. Сушан (головний редактор), Т. Д. Томашівська, К. І. Халімонова, З. М. Хорошко, Н. Ф. Яришева, П. П. Яценко.

Техредактор О. О. Чала

Коректор Л. К. Плюта

Адреса редакції: Київ-53, вул. Юрія Коцюбинського, 5. Тел. 79-80-71, дод. 3-12.

БФ 10710. Здано до набору 3/VI 1970 р., підписано до друку 23/VI 1970 р. Формат паперу 70×108¹/₁₆. друк. арк. 3, умовн. друк. арк. 4,2, обл.-вид. арк. 4,9, тираж 74800, зам. 690.

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна», Київ, вул. Анрі Барбюса, 51/2.

Ежемесячный методический журнал Министерства просвещения УССР «Дошкольное воспитание» (на украинском языке).

Адрес редакции: Киев-53, ул. Ю. Коцюбинского, 5. Усл. печ. листов 4,9, тираж 74800. Заказ 690, цена 20 коп.

Комбинат печати издательства «Радянська Україна», Киев, ул. Анри Барбюса, 51/2.

В. І. АБРАМЕНКО

(Київський педагогічний інститут ім. О. М. Горького)

Формування характеру в дитячому віці

Проблема формування характеру належить до найбільш складних і недостатньо розроблених. Тимчасом її теоретична і практична важливість, актуальність розв'язання не викликають сумніву.

Характер займає найважливіше місце в структурі зрілої особистості, оскільки найбільш повно і яскраво виражає її сутність. Характер — це цілісне й основне у визначенні обличчя особистості утворення, що являє собою об'єктивацію її спрямованості у взаємовідносинах з дійсністю у формі стійких рис і манер поведінки. Таким чином, спрямованість особистості становить внутрішню змістовну сторону характеру, в той час як його зовнішня сторона є об'єктивацією внутрішньої у відношеннях особистості до реальної дійсності у формі різноманітних стійких способів дій і поведінки.

Таке розуміння характеру дає змогу розрізняти у підході до вивчення процесу його формування структурно-характерологічний аналіз особистості та аналіз структури власне характеру.

Структурно - характерологічний аналіз особистості розкриває змістовну сторону характеру, його внутрішню основу — переконання і погляди на життя, потреби й інтереси, мрії та ідеали, що спонукають людину до активної діяльності і певної поведінки.

Так, вивчення розвитку характеру в роки отрочества показує, що внутрішня сторона характеру найрельєфніше виступає у взаємозв'язках «ідеал — інтерес — мрія» (див. на-

шу статтю «Взаємозв'язки між ідеалами, інтересами і мріями підлітків» у журн. «Радянська школа», 1970, № 1). Залежно від стійкості і якості цих форм спрямованості особистості у їх взаємозв'язках можна виділити чотири ступені становлення характеру, його внутрішньої і зовнішньої сторін у підлітків.

На першому ступені перебувають діти, у яких виявляються зв'язки нестійких, що швидко змінюються і слабо діють, ідеалів, інтересів і мрії. Це стадія стабілізації, коли характер ще не устоявся, його внутрішня сторона не набула стійкості, а зовнішня не об'єктивує внутрішню і представлена мимовільними реакціями на безпосередній вплив середовища. На другому ступені у дітей виявляються зв'язки стійких, але слабо дійових ідеалів, інтересів і мрії. Це стадія відносно стійкості характеру, коли його внутрішня сторона дістає відносну сталість, а зовнішня своєрідно спрямована на зміцнення внутрішньої, але слабо її об'єктивує і в основному представлена мимовільними реакціями на безпосередній вплив середовища. На третьому ступені діти виявляють зв'язки стійких і ситуативно дійових ідеалів, інтересів і мрії. Це стадія значної стійкості характеру, коли його внутрішня сторона дістає показову сталість, а зовнішня ще помітно спрямована на зміцнення внутрішньої, але вже виразно її об'єктивує. На четвертому ступені перебувають діти, у яких виявляються зв'язки стійких і постійно дійових ідеалів, інтересів і мрії. Це стадія справжньої стійкості харак-

теру, коли його внутрішня сторона набуває справжньої сталості, а зовнішня якісно й повно об'єктивує внутрішню у відповідних рисах особистості.

Метою структурно-характерологічного аналізу особистості є також розкриття ролі і значення у формуванні і проявах характеру таких сторін особистості, як темперамент, здібності, емоційний досвід.

На відміну від структурно-характерологічного аналізу особистості аналіз структури характеру спрямований на аналітичний розгляд форми, зовнішньої сторони характеру, в якій виявляється його зміст, тобто на виділення основних рис характеру в їхніх взаємозв'язках.

Структура характеру виступає в різноманітних взаємопов'язаних рисах, кількість яких дуже важко визначити, але кожна з них становить собою єдність форми і змісту, мотиву і дії. Кожна риса — це мінімальна одиниця виміру будови характеру як цілого. Вона є стійкою відмітною особливістю поведінки людини і виражає досить показове для неї строго визначене ставлення до кого (чого) — небудь.

У структурі характеру треба розрізняти прості й складні риси. Утворення простих рис передують формуванню складних. Перші є первинними опорними рисами характеру. Вони становлять основу розвитку складних рис. А з останніх і складається власне характер. У свою чергу, на основі складних рис виникають ще більш інтегральні характерологічні якості особистості. В цьому разі складні риси виступають як вторинні опорні риси характеру.

Складні риси характеру можна підрозділити на моральні, вольові, інтелектуальні та емоційні. Всі вони виявляються у найрізноманітніших, психологічно однорідних і неоднорідних життєвих ситуаціях, в яких, проте, по-різному акцентується специфічність їхнього виявлення або, іншими словами, нерівномірно розподіляється основне навантаження вираження їхнього змісту.

Так, у ситуаціях, де перед особистістю ставиться вимога діяти відпо-

відно до суспільних ідеалів, норм і правил поведінки, на перший план виступають моральні риси характеру: почуття відповідальності, колективізм, працьовитість, почуття справедливості і т. д. Оскільки ж важко знайти ситуації, які не вимагали б моральної оцінки поведінки і діяльності людей, то в структурі характеру моральним якостям належить основне місце. Вони мають дуже важливе значення в характеристиці людини як члена соціалістичного суспільства, носія і виразника його моральних ідеалів, принципів, норм і правил життя.

За обставин, що вимагають від людини насамперед вольових зусиль, виконання вольових дій, найбільш рельєфно виявляються вольові якості характеру — цілеспрямованість, наполегливість, дисциплінованість, самостійність та ін. Інтелектуальні властивості характеру (спостережливість, допитливість, вдумливість і т. д.) виразно виявляються в ситуаціях, де потрібне ясне й чітке сприймання навколишньої дійсності, осмислене, глибоке й оригінальне розв'язання різних за складністю життєвих і розумових завдань. Нарешті, за обставин, що викликають у людини головним чином емоційну оцінку інших людей і самого себе, явищ природи, творів мистецтва, життя, найбільш виразними будуть емоційні риси характеру — чуйність, ніжність, скромність та ін.

У цих самих умовах через вправи і механізм узагальнення певних якостей психічних процесів і станів формуються різні складні риси характеру, що становлять сукупність стійких індивідуальних особливостей моральної і вольової поведінки, розумової діяльності та емоційних відносин особистості.

Дехто з характерологів виділяє в структурі сформованого характеру ще так звані синтетичні властивості — моральну вихованість характеру, його повноту і цілісність, визначеність і силу, твердість і врівноваженість. Однак синтетичні властивості не можна вважати безпосередніми компонентами характеру, оскільки вони виражають тільки

його загальні особливості як цілісного утворення. Виражаючи якості цілого, вони входять у визначення типу характеру і лише умовно їх можна назвати його компонентами, до того ж опосередкованими.

У сформованому характері ті або інші складні риси морального, волевого, інтелектуального та емоційного змісту внаслідок особливостей розвитку і виховання людини стають найбільш значущими, основними або стрижневими; вони найрельєфніше виражають особистість. Такі складні риси є провідними якостями характеру. Властиві конкретній особистості, певні провідні риси більшою чи меншою мірою притаманні й тим людям, з якими її об'єднує історія розвитку, умови життя і виховання. Таким чином, у провідних рисах характеру єдність індивідуального, одиничного або окремого і типового, загального або групового є органічною і виражається з діалектичною чіткістю і повнотою.

Характер — не природжена властивість особистості, він не дається людині від природи і не передається у спадщину. Сформований характер властивий лише дорослій людині, зрілій особистості. Розвивається характер протягом усього життєвого шляху людини. Цей розвиток відбувається на базі природних особливостей нервової системи і в результаті відображення та пізнання людиною обставин життя і їхнього впливу на неї, під впливом цілеспрямованого виховання та активної діяльності людини, спрямованої на зміну життєвих обставин, а також у результаті самовиховання.

Становлення характеру починається в ранньому дитинстві. З віком він поступово розвивається і якісно змінюється. Його формування протягом усього життя — це єдиний, якісно своєрідний процес, у якому можна виділити кілька періодів, вікових етапів. Серед них один з дуже важливих припадає на переддошкільний і дошкільний вік. Саме в цей період — від народження і до семи років — закладається основа і вимальовуються контури майбутнього характеру, майбутньої особистості.

Розвиток характеру не відбувається стихійно. Його визначають умови життя і виховання дитини в сім'ї, яслах, дитячому садку. Догляд за дитиною, ставлення і вимоги до неї дорослих (насамперед батьків), діяльність самої дитини справляють вирішальний вплив на формування характеру, перші чіткі прояви якого припадають на третій рік життя.

При правильному вихованні, яке А. С. Макаренко назвав «теоремою про активність і гальма», між дитиною і дорослими встановлюються позитивні емоційні контакти. Дорослі поступово і наполегливо, крок за кроком, спокійно, додержуючи правил навчання і виховання (від близького до далекого, від відомого до невідомого, від простого і легкого до складного і важкого і т. д.), вводять маленьку дитину в широкий і різноманітний світ життя, розкривають його красу і багатство, прищеплюють корисні навички, привчають до самообслуговування і доступних видів праці, знаходять можливість закріпити в поведінці дитини хороші вчинки, пробудити у неї уважність і чуйність, допитливість і активність, ознайомлюють її з моральними поняттями, показують їй приклад поведінки в побуті і ставлення до праці.

Весь хід такого виховання спонукає дитину до позитивних вчинків, викликає інтерес до книг і змістовних ігор. Вона вчиться розуміти переживання інших людей і співпереживати, пізнавати смисл прекрасного і морального, привчається до наполегливості, самостійності. При цьому між дитиною і дорослими встановлюються нормальні відносини взаємної залежності. У цих взаєминах роль почуттів дуже значна. Разом з тим ці взаємини насичені розумінням дитиною правил і норм поведінки, усвідомленням дорослими своїх батьківських, педагогічних обов'язків та обов'язку перед суспільством.

В умовах правильного виховання дитина постійно переживає стан внутрішнього задоволення. Вона життєрадісна, сповнена бажання

активно діяти і пізнавати навколишній світ. Вона відчуває готовність до сприймання цінних у виховному відношенні впливів середовища і вже в змозі чинити опір негативному. Спостереження показують, що результатом правильного виховання є те, що в дошкільному віці у дитини утворюється і стає міцною основа характеру, до якої входить комплекс таких первинних опорних рис, як почуття прихильності, почуття впевненості, акуратність, витриманість, зосередженість і довірливість. У момент виникнення, або зародження, ці взаємопов'язані первинні риси ще не стійкі і мають дуже вузьку область виявлення. Але в міру зростання дитини вони поступово набувають міцності, і сфера їхнього виявлення помітно розширюється.

Почуття прихильності — це справжнє прагнення дитини до встановлення близьких відносин з ким(чим)-небудь, що ґрунтуються на довірі, відданості і повазі, симпатії й любові, вірності і співчутті. Зародження цієї риси характеру слід шукати в найраніших періодах дитинства, в ситуаціях, які відбивають і виражають особливості відносин, що складаються у дитини з дорослими, які доглядають її. Формування прихильності повністю залежить від обставин життя і виховання, від відносин симпатії, любові і дружби, в які дитина включається завдяки дорослим і ровесникам на різних ступенях свого розвитку. В умовах правильного виховання в переддошкільні і дошкільні роки сфера становлення і виявлення цієї якості розширюється: прихильність до батьків, рідних і близьких, до іграшок і свого дому переростає в прихильність до ігор, ровесників, вихователів дитячого садка. Із вступом до школи вона поширюється далі й охоплює відносини з учнями класу, вчителями, виявляється в ставленні до навчання, в любові до рідного краю, до Батьківщини.

Природний стан психічного розвитку дітей — це встановлення близьких відносин з дорослими і ровесниками. Нормальний і здоровий моральний розвиток дитини немож-

ливий, якщо вона не відчуває прихильності до батьків, вихователів і ровесників. За умов відособлення дитини від дорослих і ровесників виховний вплив знецінюється, стає не ефективним, дитина залишається незахищеною від негативного впливу.

Почуття прихильності є необхідною умовою становлення багатьох цінних рис характеру. Воно входить як основний елемент у почуття любові до Батьківщини, почуття відповідальності і колективізму, працьовитості, справедливості і правдивості. Це почуття є опорою для їх розвитку і через свої зовнішні ознаки показує рівень їхнього виявлення. Наприклад, такі зовнішні ознаки прихильності, як любов до батьків, прагнення спілкуватися з ними і бажання зробити для них щось хороше, характеризують розвиненість у дитини почуття відповідальності перед батьками.

У комплексі первинних опорних рис, що становлять основу характеру, не менше значення має й акуратність і реалізація дитиною прагнення до точності і старанності в своїх діях і вчинках. Ця властивість передуює формуванню багатьох складних рис характеру, наприклад, почуття відповідальності, дисциплінованості й організованості, і входить як основний елемент до їхньої будови.

Нервові процеси збудження у дітей переддошкільного і дошкільного віку переважають над гальмівними. Тому малятам властива в цілому імпульсивна поведінка. Імпульсивність виступає основною формою їхньої активності. Діти звичайно мимовільно і безпосередньо реагують на спонукання, що виникають у них у зв'язку з впливом середовища. Тому дитячий характер часто називають імпульсивним. Але при правильному вихованні дорослі за допомогою розумних вимог і оцінок належним чином регулюють поведінку дитини. Важлива роль тут належить своєчасно й до речі сказаним словам «треба», «можна», «добре», «молодець» і т. п., які є узагальненим сигналом до виконання дитиною корисних дій, розумної активності,

і словам «не можна», «погано», «так не роблять» та ін. — сигналам, що затримують імпульсивні дії дитини і виробляють у неї витримку.

Правильне виховання стримує імпульсивність, забезпечує перетворення її у вольову активність внаслідок вироблення у дитини таких опорних рис характеру, як почуття впевненості і витриманість. Почуття впевненості — це переживання дитиною віри в свої сили, що поєднується із схильністю до активних дій для досягнення чогось доцільного. Витриманість — уміння володіти собою, керувати своїми почуттями і бажаннями, що виявляється в здатності зберігати ясність думки і врівноважену поведінку. На основі впевненості і витриманості формуються більш складні вольові риси характеру — цілеспрямованість, наполегливість, самостійність, рішучість та ін. Почуття впевненості і витриманість входять як основні компоненти до будови складних вольових рис характеру.

Орієнтація дитини в оточуючому середовищі, пізнання нею дійсності в основному здійснюється завдяки активному наслідуванню дорослих. Наслідування виступає водночас умовою і наслідком становлення довірливості — однієї з важливих опорних рис характеру. Під довірливістю слід розуміти переживання дитиною впевненості в щирості людей, які оточують її, в правильності їхніх дій, вчинків, що ґрунтується на засвоєних моральних правилах і на особистому досвіді. Ця опорна якість є безпосередньою основою формування у дитини складних емоційних рис характеру, входячи як основний компонент у їхню будову, — одвертості, ніжності, скромності, пристрасності, чуйності та ін.

Особливості і результати наслідування найяскравіше виявляються в ігровій діяльності дитини. При правильному вихованні дитина наслідує доцільні зразки поведінки, дії і відображає їх передусім у своїх іграх.

Гра як основний вид діяльності дитини є найважливішою сферою

становлення і виявлення опорних рис, що становлять основу характеру, а також складних характерологічних якостей. Але дитина грається в те, що розуміє, і так, як розуміє. До того ж вона грається стільки часу, наскільки в змозі докласти своїх розумових сил і утримати свою увагу на предметі гри. Тому розуміння як стан роботи мислення і гра як діяльність є основними умовами і наслідками виховання зосередженості як опорної риси характеру дитини. Зосередженість — це здатність докласти розумових зусиль і утримувати увагу при досягненні чогось доцільного. На основі її у дитини формуються складні інтелектуальні риси характеру — спостережливість, допитливість, вдумливість, кмітливість та ін. Вона ж входить одним з елементів до будови складних інтелектуальних рис характеру.

Таким чином, правильне виховання в сім'ї і в дошкільному закладі забезпечує становлення у дітей основи характеру у вигляді комплексу первинних опорних рис. В результаті вже в дошкільному віці відкриваються широкі можливості для формування складних характерологічних якостей особистості, які в своїй сукупності становлять соціально цінний, цілісний і твердий характер. Програмою виховання такого характеру слід вважати моральний кодекс будівника комунізму. Здійснюючи цю програму, треба враховувати, що формування характеру не зводиться до розвитку у дітей окремих його рис. Характер формується як цілісне індивідуалізоване утворення.

Так, виховання у дитини якоїсь однієї позитивної якості потребує розвитку ряду таких рис характеру, які органічно пов'язані з нею. Наприклад, виховання працьовитості безпосередньо пов'язане з одночасним формуванням у дитини почуття відповідальності, наполегливості, самостійності, вдумливості, пристрасності та інших цінних рис характеру.

У дошкільному віці опорні і, особливо, складні риси характеру, які починають формуватися, мають спе-

цифічні особливості виявлення. Вони ще не досить міцні і настільки безпосередні, що їхня змістова або мотиваційна сторона немовби лежить на поверхні, відкрита для огляду і легко читається. Яскраво виявляючись у відносно сталих вчинках, іграх, у ставленні до дорослих, ровесників і маленьких дітей, риси дитячого характеру не просто розкривають особливості поведінки дітей, але є й точним показником якості процесу виховання в цілому і формування характеру, зокрема, в сім'ї і дошкільному закладі.

В умовах правильно поставленого виховання постійно зберігається рівновага між повагою і вимогами дорослих до дитини. Така рівновага утворює для дитини природний виховний бар'єр, який захищає її від небажаного впливу середовища. Тому виникнення і, тим більше, зміцнення у дітей негативних рис характеру сильно обмежене. Все ж окремі недоліки в організації життя і виховання або в цілому неправильне виховання призводять до різних порушень рівноваги, міри між повагою до дитини з боку дорослих і вимогами, які вони до неї пред'являють. Це сприяє утворенню у дітей негативних рис характеру, бо в таких випадках діти опиняються під владою своїх неприємних переживань і морально необґрунтованих бажань, залишаються незахищеними від небажаного впливу середовища.

Найбільш поширені помилки у вихованні виявляються у зміні ставлення до дитини з народженням другої дитини, в неоднаковому ставленні батьків до своїх дітей, у надмірній опіці і створенні тепличних умов життя або, навпаки, в байдужості до дитини, в акцентуванні уваги на недоліках її поведінки, у відсутності єдиної лінії виховання в сім'ї і в дитячому садку, в непослідовності вимог. Ці та інші помилки так чи інакше призводять до різних відхилень у розвитку характеру дітей.

Так, з народженням другої дитини деякі батьки бувають настільки захоплені цією подією, що не помічають, як різко змінюють своє став-

лення до першої. Позбавлена звичної уваги старша дитина переживає образу, відчуває неприязнь до новонародженого, знаходить різні форми «компенсації» своєї образи, за що її карають, а в результаті вона росте замкнутою, з почуттям неповноцінності, схильна до проявів упертості і негативізму. Згодом цю помилку дещо виправляють. Однак і надалі батьки продовжують приділяти більше уваги молодшій дитині, надміру піклуються про неї і мало від неї вимагають, а до старшої висувають підвищені вимоги, за найменшу провину карають. У результаті молодша дитина росте самолюбивою, зарозумілою, розпещеною і, як правило, безвільною. А в старшій виробляються суперечливі риси характеру: самостійність, стриманість і поряд з цим — відчуженість, заздрість, образливість.

Якщо батьки надто опікають дитину, створюють їй тепличні умови життя, позбавляють можливості застосувати свої сили в корисних справах, не привчають переборювати труднощі і т. д., то це гальмує у дитини розвиток активності і самостійності, робить її безвільною і лінивою, безініціативною і безтурботною, нецілеспрямованою і байдужою. Згодом така дитина стає, як правило, егоїстом і заздрисником.

Надмірно любима батьками, пещена дитина вже на четвертому-п'ятому році життя буде вередлива, вперта, запальна і дратівлива. Нерідко вона поводить себе як егоїст. Такі ж риси характеру виявляє й та дитина, до якої батьки байдужі. Отже, як надмірність поваги при недостатній вимогливості, так і відсутність поваги й вимогливості дають в основному один і той самий негативний виховний ефект.

Надто суворе виховання в сім'ї, коли від дитини багато вимагають і добиваються слухняності погрозами, покараннями і т. д., але мало її поважають, призводить до боязкого стилю поведінки, до гальмування активності і самостійності, до розвитку нерішучості і невпевненості, страху і настороженості, боязкості і замкнутості. Ці ж риси характеру

звичайно утворюються й тоді, коли між батьками немає злагоди. Але в такому разі до них приєднуються ще й негативізм, вульгарність, дратівливість. Аналогічний ефект в основному спостерігається і в тих випадках, коли виховання зводиться до підкреслювання недоліків поведінки, що викликає у дитини ще й озлобленість.

Суперечливі риси характеру виникають у дітей при відсутності єдиної лінії виховання в сім'ї і дитячому садку, при непослідовності вимог дорослих.

Відомо, що негативні, так само як і позитивні, риси характеру дітей утворюються поступово, внаслідок багаторазових, що йдуть одне за одним, повторень певних умов чи ситуацій, в яких вони можуть виникнути, виявитися і закріпитися. При цьому дитина обов'язково має пережити, відчути стан задоволення. Тому, щоб не допустити розвитку негативних рис або добитися усунення їх, щоб забезпечити становлення соціально цінної особистості май-

бутнього громадянина, треба будувати процес формування характеру на основі педагогічно доцільних правил та вимог. При цьому не можна забувати, що перебудова або перевиховання характеру даються набагато важче, ніж його виховання.

Основні правила формування характеру зводяться до правильної організації життя дітей в сім'ї і встановлення дорослими таких взаємин з ними, які забезпечують виникнення і зміцнення у дітей життєрадісного стану. Добитися цього можна твердим розпорядком дня, створенням дитячого куточка і відповідної обстановки, визначенням змісту діяльності дитини і точних правил її поведінки, вправляючи дітей у корисних діях, навичках і звичках. Батьки повинні додержувати міри поваги і вимог до дитини, розумно користуватись методами роз'яснення і переконання, заохочення і покарання, особистим прикладом показувати взірці поведінки в побуті і на виробництві, ставлення до інших людей, до праці, до суспільства.

В. О. ЄЗИКЕЄВА,
кандидат педагогічних наук
(м. Москва, АПН СРСР)

Розвиток творчості в дитячих малюнках

Разка, як окремий жанр літератури, має свої специфічні особливості. В ній втілюються певні уявлення про реальний світ. Казки яскраво відображають побут і працю народу, умови його життя, природу і т. д. Разом з тим відображення реальної дійсності поєднується в них з гідними подиву багатством і своєрідністю фантастичних образів.

У малюнках дітей старшого дошкільного віку на теми казок знаходимо відображення специфіки цього жанру, своєрідне переплітання вимислу і правди, фантастичного і реального, в них виявляються засоби виразності, що відображають казковість образів. Ці якості мають малюнки, які можна назва-

ти творчими. Їх часто експонують на виставках, вміщують репродукції в журналах.

При педагогічному керівництві образи з елементами виразності можуть виникати не тільки в окремих дітей, а й у багатьох. У цій статті ми хочемо показати деякі способи формування творчості в малюнках дітей на теми одного жанру — казок. Вона побудована на матеріалі експериментальної роботи, що проводилась у дитячих садках № 279 і 1043 м. Москви.

У своїй роботі ми використовували казки, на теми яких діти вже неодноразово малювали, наприклад, «Теремок», «Колобок», «Мороз Іванович». Крім них, відібрали й ряд нових: В. Воробйов, «Как Дед Мо-